

ผลงานรายบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูล
เพื่อสร้างแผนพัฒนาผู้ต้องขัง

จัดทำโดย นางสาววิพรพัทตร์ ค่ายบุญศรี
รหัส 9964

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 99
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2567
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

ผลงานรายบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูล
เพื่อสร้างแผนพัฒนาผู้ต้องขัง

จัดทำโดย นางสาววิพรพัทตร์ ค่ายบุญศรี
รหัส 9964

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 99
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2567

รายงานฉบับนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหาร
ระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม ของสำนักงาน ก.พ.

(นางระรินทิพย์ ศีโรรัตน์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

(นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ)
อาจารย์ที่ปรึกษา

(นายอารักษ์ พรหมณี)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

จากสภาพปัญหาความหนาแน่นของผู้ต้องขังในเรือนจำที่เกินความจุตามมาตรฐาน ไม่เพียงแต่ส่งผลด้านชีวิตความเป็นอยู่เท่านั้น ยังกระทบต่อการจำแนก (Prisoners Classification) การจัดระบบของผู้ต้องขัง เนื่องจากอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ และปัญหาด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง (Rehabilitation) ส่งผลให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังไม่มีประสิทธิภาพ ไปจนถึงเกิดการถ่ายทอดประสบการณ์ในการประกอบอาชญากรรม เมื่อพ้นโทษแล้วโอกาสที่ผู้พ้นโทษเหล่านี้จะหวนกลับมากระทำผิดซ้ำจึงเกิดขึ้น รวมทั้งอาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น แต่สวนทางกับความคาดหวังของภาคประชาสังคมที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นจากการลงโทษจำคุก จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น การบริหารจัดการให้ผู้ต้องขังทุกคนได้รับโอกาสในการแก้ไขพัฒนาที่ทันทีและทั่วถึงนั้นจึงเป็นไปได้ยาก

ทั้งนี้ การพัฒนากระบวนการการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและการบริหารจัดการทรัพยากรจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้การพัฒนาผู้ต้องขังสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเป็นแผนพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่เปรียบเสมือนปฏิทินของการต้องโทษ ทำให้ผู้ต้องขังสามารถทราบถึงแนวทางและเป้าหมายต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตภายในเรือนจำและแนวทางในการปรับลดระยะเวลาการรับโทษหากตนเองได้ประโยชน์ ซึ่งจะก่อให้เกิดกำลังใจหรือแรงบันดาลใจในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง แต่ในปัจจุบันพบปัญหาคือ การกำหนดช่วงเวลาในการทำกิจกรรมหรือการได้รับประโยชน์ตามเงื่อนไขยังไม่ชัดเจน ผู้ต้องขังจะทราบเพียงระยะเวลาที่ต้องอยู่ในเรือนจำเพื่อรับโทษและแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยของตนเองในเบื้องต้นเท่านั้น จึงเกิดการแย่งชิงกันลงทะเลเบียนเพื่อขอเข้ารับการอบรม ซึ่งจะนำไปใช้ในการขอเลื่อนชั้นและลดวันต้องโทษ ส่งผลให้มีผู้ต้องขังบางส่วนตกหล่นไม่ได้รับการอบรม เนื่องจากผู้ต้องขังมีจำนวนมากเกินกว่าที่โครงการอบรมจะรับได้

ดังนั้น หากกรมราชทัณฑ์สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังควบคู่ไปกับการบริหารโทษ สร้างแผนการพัฒนาผู้ต้องขังให้มีประสิทธิภาพ ย่อมเกิดประโยชน์แก่ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง ซึ่งการจัดทำแผนการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัยจะทำให้เรือนจำทำงานเป็นกลไกร่วมกับส่วนกลางและนำข้อมูลมาใช้ในระดับเรือนจำ ซึ่งสามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าเป็นหน่วยงานแห่งความหวังของสังคมพัฒนาและแก้ไขผู้ซึ่งก้าวผิดคิดพลาดให้สามารถเป็นที่ยอมรับกลับคืนสู่สังคม และลดอัตราการกระทำผิดซ้ำได้ โดยพัฒนากระบวนการตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. บูรณาการนำเทคโนโลยีด้านโปรแกรมและซอฟต์แวร์มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินการจัดการเข้าร่วมกิจกรรมและหลักสูตรต่างๆ เกิดเป็นการพัฒนาพฤตินิสัยที่เป็นระบบตรงต่อความต้องการและทราบกำหนดการในการเข้าร่วมกิจกรรมและหลักสูตรที่ชัดเจน สามารถวิเคราะห์ปัจจัยด้านทรัพยากรที่เกี่ยวข้องของเรือนจำ เพื่อดูถึงศักยภาพและขีดความสามารถในการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นอย่างเหมาะสม และสามารถจัดทำข้อเสนองบประมาณประจำปีด้านการพัฒนาผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สร้างการมีส่วนร่วมของผู้ต้องขังในการพัฒนาตนเองระหว่างต้องโทษ เพื่อแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงให้เป็นที่ประจักษ์ และได้มีโอกาสได้เข้าร่วมหลักสูตรและกิจกรรมได้ตรงกับความต้องการ

3. จัดสรรทรัพยากรในด้านต่างๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ต้องขังที่จะพัฒนาตนเองตามแผนที่กำหนด สร้างวิทยาการตัวคูณจากผู้ต้องขังที่ได้รับการอบรมหรือมีความเชี่ยวชาญอยู่เดิม ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านที่ดีเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และได้รับประโยชน์ด้านทัศนปฏิบัติเพิ่มเติม

4. พัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลและผู้ต้องขังระหว่างเรือนจำ เพื่อให้เกิดการย้ายผู้ต้องขังไปยังเรือนจำที่มีการจัดกิจกรรมตรงต่อความต้องการ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารทรัพยากรด้านวิทยากรและสถานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เมื่อกรมราชทัณฑ์สามารถวิเคราะห์รูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้ต้องขังได้แล้ว ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคืองบประมาณในการดำเนินการ ที่ผ่านมามีกรมราชทัณฑ์ไม่สามารถของบประมาณด้านการพัฒนาผู้ต้องขังได้อย่างเฉพาะเจาะจง หรือแสดงให้เห็นผู้พิจารณางบประมาณได้ทราบว่างบประมาณที่ให้นั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์เพียงใด แต่เมื่อมีฐานข้อมูลที่ได้จากการทำแผนการพัฒนาตนเองของผู้ต้องขัง ด้วยการพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อสร้างแผนพัฒนาผู้ต้องขังที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อสร้างแผนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์และหน่วยงานด้านแผนงานและยุทธศาสตร์จะสามารถจัดทำค่าของงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงหน่วยงานด้านการพัฒนาบุคลากรของกรมราชทัณฑ์ จะได้พัฒนาบุคลากรได้ตรงกับยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาผู้ต้องขังด้วย

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตร การพัฒนานักบริหารระดับสูง : ผู้มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส.1) รุ่นที่ 99 ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์และคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนความเอาใจใส่ จากอาจารย์ระรินทิพย์ ศิริรัตน์ ฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา ในการให้แนวคิดข้อเสนอแนะ และทิศทางในการจัดทำข้อเสนอ เพื่อให้เอกสารฉบับนี้มีความสมบูรณ์ สามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณวิทยากรในหลักสูตรทุกท่าน รวมถึงขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ได้แก่ อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ และอาจารย์อารักษ์ พรหมณี ที่ได้วิพากษ์และเสนอแนะให้เอกสารฉบับนี้ มีความครบถ้วนสมบูรณ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยนักรบริหาร สถาบันข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. ที่ให้ความรู้ และสนับสนุนการเข้าศึกษาในหลักสูตรให้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารของกรมราชทัณฑ์ และผู้บริหารกระทรวงยุติธรรมที่ให้โอกาสเข้ารับการศึกษาอบรมในครั้งนี้

นางสาววิพรพัทตร์ ค่ายบุญศรี

14 พฤษภาคม 2567

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	8
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	10
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	11
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	19
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	28
3. แผนพัฒนาตนเอง	
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	29
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	30
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	32
IDP 1	34
IDP 2	36
IDP 3	37
IDP 4	41
IDP 5	43
บรรณานุกรม	45
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	46

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 : ข้อมูลสถิติผู้ต้องขังในแต่ละด้านเพื่อใช้ในการบริหารงาน	17
ตารางที่ 2 : ตารางแสดงรายชื่อผู้ต้องขังที่เข้าร่วมกิจกรรม	25
ตารางที่ 3 : ตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ต้องขังรายบุคคล	25

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 : ความสอดคล้องของแผนระดับที่ 1	2
แผนภาพที่ 2 : ความสอดคล้องของแผนระดับที่ 2	3
แผนภาพที่ 3 : ความสอดคล้องของแผนระดับที่ 3	5
แผนภาพที่ 4 : หลักสูตรและกิจกรรมสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	14
แผนภาพที่ 5 : แผนภาพกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง	15
แผนภาพที่ 6 : แผนภาพแสดงความแตกต่างของการพัฒนาผู้ต้องขัง	16
แผนภาพที่ 7 : แผนภาพการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบปัจจุบัน	18
แผนภาพที่ 8 : แผนภาพแสดงประโยชน์ทางทัศนคติปฏิบัติจากแผนพัฒนาตนเอง	20
แผนภาพที่ 9 : ตัวอย่างใบสมัครเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ต้องขัง	21
แผนภาพที่ 11 : ตัวอย่างหน้าระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์	22
แผนภาพที่ 12 : ภาพตัวอย่างซอฟต์แวร์ในการวิเคราะห์	22
แผนภาพที่ 13 : แผนภาพการดำเนินการนำเข้าข้อมูล	24
แผนภาพที่ 14 : แผนภาพการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆเพื่อการวิเคราะห์	24
แผนภาพที่ 15 : แผนภาพแสดงระบบการบริหารข้อมูลเพื่อสร้างแผนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง	26

สารบัญแผนภูมิ

		หน้า
แผนภูมิที่ 1	โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในกรมราชทัณฑ์	8
แผนภูมิที่ 2	แผนภูมิแสดงสถิติผู้ต้องขังปี 2553-2567	17

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อสร้างแผนพัฒนาผู้ต้องขัง

2.1.1 ระบุปัญหา ความท้าทาย หรือการพัฒนา

พหุตินิสัย หมายถึง การกระทำที่เป็นลักษณะติดตัวผู้ต้องขังในทุกลักษณะ ทั้งที่เป็นโดยธรรมชาติทาง สรีระและที่จงใจกระทำ ซึ่งอาจจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวและเป็นการกระทำที่สังเกตได้โดยอาจใช้ประสาทสัมผัส สรรพตาหรือใช้เครื่องมือช่วยการสังเกต

การพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขัง จึงหมายถึงการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดระหว่างผู้ต้องขังรับโทษภายใน เรือนจำ เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติ อบรมเสริมทักษะ ตลอดจนการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ อาชีพ และ สถานภาพทางสังคมที่เสื่อมโทรมไปแล้วของผู้ต้องขัง ให้กลับคืนสู่สภาวะใหม่จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป สามารถปรับตัวเข้ากับกฎเกณฑ์ของสังคม และลดอัตราในการกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ

ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขณะต้องโทษจำคุก จึงเป็นไปเพื่อการควบคุมส่วนหนึ่งและเพื่อการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงผู้ที่กระทำความผิดอีกส่วนหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้กระทำผิดเป็นผู้ที่สามารถอยู่ใน สังคมภายใต้กฎและกติกาที่กำหนดไว้ได้อย่างไม่มีปัญหาเช่นที่เคยเป็นมา โดยหน่วยงานหลักของการปฏิบัติ ต่อผู้กระทำผิดภายใต้การบังคับโทษโดยการจำคุก คือ กรมราชทัณฑ์ โดยแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดซึ่งใน ปัจจุบันมีลักษณะเน้นการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Treatment of Prisoners” หมายถึง การปรุงแต่งแก้ไข (Rehabilitation) และการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้ต้องขัง (Personality Development) เพื่อฟื้นฟูสภาวะทางร่างกาย จิตใจ อาชีพ และสถานภาพทางสังคมของ ผู้ต้องขังที่เสื่อมโทรมไปแล้ว ให้กลับคืนสู่สภาวะใหม่จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ด้วยกระบวนการปฏิบัติ ที่สำคัญหลายประการ โดยกรมราชทัณฑ์ได้เรียกแนวทางดังกล่าวว่า “การพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขัง”

ปัจจุบันจำนวนประชากรผู้ต้องขัง ประกอบด้วยผู้ต้องขังเด็ดขาดและผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ที่อยู่ในความควบคุมประมาณ 280,835 คน ในขณะที่ความจุมาตรฐานของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ มีอยู่เพียง 122,047 คน (ข้อมูลกรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2567) ทำให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Prison Overcrowding) ซึ่งส่งผลต่อการบริหารโทษผู้ต้องขัง (Sentence Management) ให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ โดยบริบทของกรมราชทัณฑ์ในการควบคุมผู้ต้องขังและผู้ต้องขังแต่ละประเภทสามารถอธิบายได้ ดังต่อไปนี้

ประเภทของผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ยังไม่ถือว่าเป็นนักโทษเด็ดขาดเพราะยังไม่มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือคดียังไม่ถึงที่สุด ซึ่งอาจเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ ดังนั้น ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังดังกล่าวเหล่านี้จึงจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังและตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น หากมีการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตลอดทั้งจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลดังกล่าวด้วย

ผู้ต้องขังเด็ดขาด คือ บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด และให้หมายความถึงบุคคลที่ถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย ซึ่งผู้ต้องขังเด็ดขาดนั้นเป็นกลุ่มประชากรหลักที่กรมราชทัณฑ์ต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขพัฒนา

ทั้งนี้จากสถิติผู้ต้องขังทั่วประเทศในทุกเรือนจำและทัณฑสถานนั้น พบว่าเรือนจำที่มีผู้ต้องขังสองประเภทนั้น ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีจะมีอยู่ประมาณร้อยละ 15-20 ของจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมดในเรือนจำ ดังนั้น เรือนจำส่วนใหญ่จึงมีภารกิจที่จะต้องแก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังเด็ดขาดทั้งสิ้น

ประเภทของเรือนจำ

กรมราชทัณฑ์มีเรือนจำและทัณฑสถานในสังกัด จำนวน 143 แห่ง โดยแบ่งเป็น

เรือนจำกลาง	33	แห่ง	เรือนจำจังหวัด	50	แห่ง
เรือนจำอำเภอ	26	แห่ง	เรือนจำพิเศษ	4	แห่ง
ทัณฑสถาน	19	แห่ง	ทัณฑสถานเปิด	5	แห่ง
สถานกักขัง	5	แห่ง	สถานกักกัน	1	แห่ง

เรือนจำในรูปแบบต่างๆ นั้น มีการกำหนดขึ้นตามเขตอำนาจของศาลที่พิจารณาคดี และกำหนดขึ้นด้วยปัจจัยด้านการควบคุมที่มีความเฉพาะเจาะจงอีกด้วย ในทุกจังหวัดหรือเขตอำนาจศาลจะมีเรือนจำตั้งอยู่ได้แก่ เรือนจำกลาง เรือนจำจังหวัด และเรือนจำอำเภอ หรือเรือนจำพิเศษ แต่บางแห่งจะมีเรือนจำที่มีเรือนจำที่มีลักษณะเฉพาะ ใช้สำหรับควบคุมผู้ต้องขังเฉพาะกลุ่มหรือปฏิบัติการกิจกรรมในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ ทัณฑสถานและทัณฑสถานเปิด โดยเรือนจำแต่ละแห่งจะถูกกำหนดระดับของความมั่นคง ซึ่งยึดถือเกณฑ์ด้านความมั่นคงแข็งแรงในการควบคุมที่ลดหลั่นไปตามความมั่นคงแข็งแรงของเรือนจำและความร้ายแรงของการกระทำผิดและระยะเวลาที่ถูกลงโทษ การจัดเรือนจำตามระดับความมั่นคงนี้นิยมจัด 3 ระดับ คือเรือนจำระดับความมั่นคงสูง (Maximum Security Prison) เรือนจำระดับความมั่นคงปานกลาง (Medium Security Prison) เรือนจำระดับความมั่นคงต่ำ (Minimum Security Prison)

เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการควบคุมและแก้ไข กรมราชทัณฑ์ได้มีการจัดประเภทเรือนจำตามประเภทของผู้กระทำผิด ดังต่อไปนี้

1. เรือนจำชาย เป็นเรือนจำที่ใช้คุมขังผู้ต้องขังชายประเภททั่วไปหลายประเภทไว้ด้วยกัน เพียงแต่การจัดแยกแดนผู้ต้องขังประเภทต่าง ๆ ออกจากกัน
2. ทัณฑสถานหญิง เป็นเรือนจำที่ใช้สำหรับคุมขังผู้ต้องขังหญิงโดยเฉพาะ แยกออกจากผู้ต้องขังชายโดยเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในการอบรมแก้ไขจะมีแนวทางในการดำเนินการที่แตกต่างจากผู้ต้องขังชาย
3. ทัณฑสถานวัยหนุ่ม เป็นเรือนจำที่ใช้คุมขังผู้ต้องขังวัยหนุ่มเพื่อป้องกันการรังแกและการถ่ายทอดนิสัยหรือเทคนิคการกระทำผิดจากผู้ต้องขังที่มีความเชี่ยวชาญ
4. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ เป็นเรือนจำที่ใช้สำหรับคุมขังผู้ต้องขังคดียาเสพติดโดยเฉพาะ ผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติด เพื่อให้การบำบัดรักษาผู้ต้องขังเหล่านี้โดยเฉพาะ
5. ทัณฑสถานเปิด เป็นเรือนจำที่มุ่งเน้นในเรื่องการเตรียมการปลดปล่อยผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษและจะกลับเข้าสู่สังคมชนบทให้ได้รับการฝึกอาชีพด้านการเกษตร
6. เรือนจำชั่วคราว เป็นเรือนจำที่ใช้เพื่อกิจการใดกิจการหนึ่งโดยเฉพาะเป็นการชั่วคราว เช่น เรือนจำชั่วคราวสำหรับคุมขังผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี โดยใช้สถานitäรรวจเป็นเรือนจำชั่วคราว หรือ

เรือนจำชั่วคราวเพื่อการเกษตร เป็นการจัดพื้นที่ด้านการเกษตรสำหรับผู้ต้องขังฝึกวิชาชีพด้านการเกษตร และประกาศเป็นเรือนจำชั่วคราว

7. เรือนจำพิเศษ เป็นเรือนจำที่ใช้สำหรับคุมผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี หรือคดียังไม่เสร็จเด็ดขาดตามกฎหมาย การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในเรือนจำพิเศษจะแตกต่างไปจากนักโทษเด็ดขาด

จากสภาพปัญหาความหนาแน่นของผู้ต้องขังในเรือนจำที่เกินความจุตามมาตรฐาน ซึ่งไม่เพียงส่งผลด้านชีวิตความเป็นอยู่เท่านั้น ยังกระทบต่อการปฏิบัติงานอื่นๆ โดยสามารถสรุปปัญหาที่สำคัญได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการปกครองของเรือนจำ เมื่อเทียบกับอัตราส่วนของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จำนวน 13,864 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มีนาคม 2567 : กองการเจ้าหน้าที่ กรมราชทัณฑ์) ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังมีจำนวน 11,482 คน คิดเป็นอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ 1 คน ต่อผู้ต้องขัง 25 คน ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการปกครอง ถ้าผู้ต้องขังเกิดการประท้วงหรือรวมกลุ่มกันสร้างปัญหา อีกทั้งการดำเนินการจำแนก (Prisoners Classification) และการจัดระบบของผู้ต้องขังยากลำบากเนื่องจากเจ้าหน้าที่มีอัตรากำลังไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ

2. ปัญหาด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ไม่สามารถจะดำเนินการแยกประเภทของผู้ต้องขังออกมาได้อย่างชัดเจน และทำให้พื้นที่ในการดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังไม่เพียงพอ ต้องอาศัยการบริหารพื้นที่ร่วมกันในหลายกิจกรรม ทำให้การแก้ไขพฤติกรรมไม่อาจทำได้ในสถานะที่อัตรากำลังและงบประมาณมีจำกัด

3. การอยู่กันอย่างแออัดในเรือนจำทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้การเป็นอาชญากร และเมื่อพ้นโทษแล้วโอกาสที่ผู้พ้นโทษเหล่านี้จะหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำจึงเกิดขึ้น รวมทั้งอาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมที่มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นเมื่อเรือนจำเกิดภาวะที่ผู้ต้องขังมีความหนาแน่นจนเกินไป ทำให้กรมราชทัณฑ์ทำได้เพียงควบคุมผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำให้เป็นไปตามคำพิพากษาเท่านั้น การจำแนกและการจัดระเบียบผู้ต้องขัง (Classification of Inmate) การแยกผู้ต้องขังตามประเภทความผิด การแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพหรืออัตราส่วนของผู้ที่ได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริงน้อยมาก เมื่อเทียบกับผู้ต้องขังที่ต้องได้รับการแก้ไขทั้งหมด

กรมราชทัณฑ์จึงต้องปรับวิธีการในการบริหารโทษเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยใช้การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community – Based) คือ การพักการลงโทษ หรือหากกระบวนการในการทำให้ผู้ต้องขังพ้นโทษได้ในระยะเวลาที่สั้นลงจากคำพิพากษาของศาล โดยมีแนวทางคือ สนับสนุนให้ผู้ต้องขังปฏิบัติตนอยู่ในความสงบเรียบร้อยและสร้างประโยชน์อย่างเป็นที่ประจักษ์ให้แก่ราชการและสาธารณะ เพื่อได้รับการพิจารณาลดวันต้องโทษ (Good Conduct Allowance) ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการกลับตนเป็นคนดีให้แก่ผู้ต้องขัง โดยผู้ต้องขังจะได้รับการพัฒนาจิตใจ การศึกษาอบรม ฝึกวิชาชีพและทักษะการทำงานด้านต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการสร้างโอกาสที่จะประกอบอาชีพทั้งก่อนและหลังพ้นโทษ และการบริการทำงานสาธารณะเกิดประโยชน์แก่ทางราชการสังคม ทำให้ผู้ต้องขังได้รับประโยชน์ ดังนี้

1) การเลื่อนชั้นเมื่อผู้ต้องขังได้เข้าสู่เรือนจำครบตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายและมีความประพฤติที่เรียบร้อยไม่ก่อความวุ่นวายภายในเรือนจำ

2) การลดวันต้องโทษเมื่อผู้ต้องขังได้ปฏิบัติงานอันเป็นประโยชน์แก่ทางราชการหรือสาธารณะ

3) การพักการลงโทษเมื่อผู้ต้องขังที่เข้าเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้โดยผู้ต้องขังจะถูกปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษและใช้วิธีการคุมประพฤติซึ่งผู้ต้องขังจะมารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตามระยะเวลาที่กำหนด

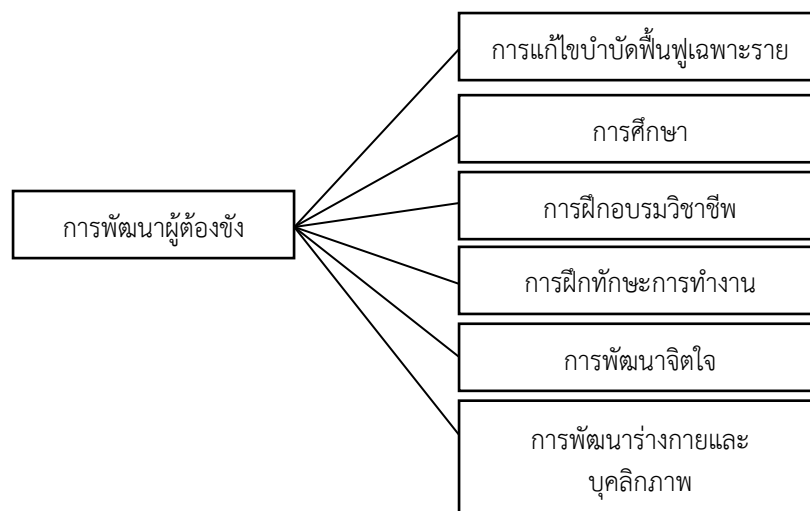
- 4) การพักการลงโทษกรณีพิเศษเนื่องจากความชราและความเจ็บป่วยของผู้ต้องขัง และ
 5) การขอพระราชทานอภัยโทษตามวโรกาสสำคัญต่าง ๆ ซึ่งกรมราชทัณฑ์จะเป็นผู้ดำเนินการถวาย
 ฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องขังที่มีความเหมาะสม

ทั้ง 5 มาตรการดังกล่าวนี้ เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้ต้องขังอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งส่งผลต่อ
 จำนวนประชากรของผู้ต้องขังในระยะยาวได้อีกด้วย เนื่องจากหากผู้ต้องขังประพฤติตนอยู่ในความสงบ
 เรียบร้อย ตั้งใจฝึกวิชาชีพและพัฒนาทักษะของตนเองแล้วนั้น โอกาสในการพ้นโทษก่อนคำพิพากษาจะมีมากขึ้น
 และผู้ต้องขังที่ได้รับการพัฒนาพฤตินิสัยมาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์จะได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นทำให้
 โอกาสที่จะหวนกลับสู่กระบวนการยุติธรรมมีน้อยลง

ทั้งนี้การให้ประโยชน์กับผู้ต้องขังนั้น กรมราชทัณฑ์ใช้แนวทางในการให้ประโยชน์ตามความประพฤติ
 ของผู้ต้องขังในระหว่างต้องโทษด้วย โดยการจำแนกความประพฤติใช้หลักการแบ่งชั้นผู้ต้องขัง ได้แก่ ชั้นเยี่ยม
 ชั้นดีมาก ชั้นดี ชั้นกลาง ชั้นปรับปรุง และชั้นต้องปรับปรุง ซึ่งในแต่ละชั้นนั้นโอกาสในการได้รับประโยชน์ด้าน
 ทัณฑปฏิบัติจะมีไม่เท่ากัน

ซึ่งความคาดหวังของภาคประชาสังคมที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของผู้ต้องขังเพื่อ
 ลดโอกาสในการหันกลับมากระทำผิดซ้ำภายหลังพ้นโทษ จากการแก้ไขและพัฒนาผู้ต้องขัง หากแต่สภาพ
 ปัญหาที่เกิดขึ้นการบริหารจัดการให้ผู้ต้องขังทุกคนได้รับโอกาสในการแก้ไขพัฒนาที่ทันสมัยและทั่วถึงนั้นเป็นไปได้ยาก
 อันมีสาเหตุมาจากจำนวนทรัพยากรกรด้านต่างๆ ไม่เอื้ออำนวยสามารถดำเนินการได้ เนื่องจากการ
 พัฒนาบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น ไม่สามารถใช้การบังคับขู่เข็ญ หรือใช้วิธีการเดียวกันกับคนทุกคนได้ เพราะแต่ละ
 บุคคลมีความต้องการแตกต่างกัน มีพื้นฐานทางปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน

กรมราชทัณฑ์โดยส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ต้องขังนั้น ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาผู้ต้องขัง
 โดยใช้กิจกรรมและหลักสูตรที่มีความหลายให้แก่ผู้ต้องขังดังแผนภาพต่อไปนี้

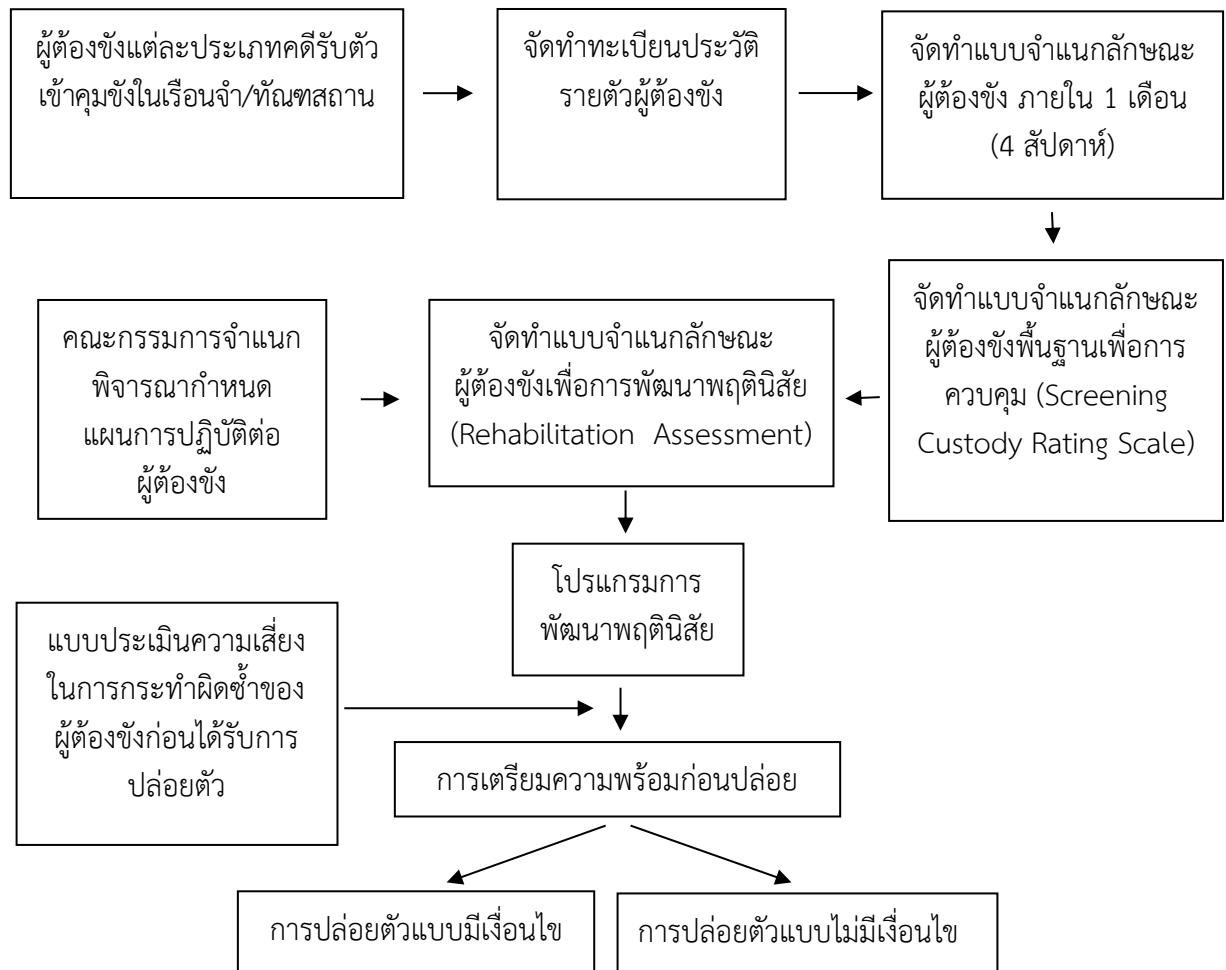

แผนภาพที่ 4 หลักสูตรและกิจกรรมสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นเอง)

ซึ่งการบริหารโทษและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับขั้นตอนในการปฏิบัติ
 ต่อผู้ต้องขังตั้งแต่การรับตัวผู้ต้องขังไปจนถึงการปล่อยตัวผู้ต้องขังในรูปแบบที่มีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไขนั้น
 มีขั้นตอนที่สำคัญในการจัดทำข้อมูลสำหรับผู้ต้องขังเพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งกรม

ราชทัณฑ์ได้พัฒนาเครื่องมือการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ได้แก่ 1) แบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังพื้นฐานเพื่อการควบคุม (Screening) 2) แบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย (Rehabilitation Assessment) และ 3) แบบประเมินความเสี่ยงของผู้ต้องขังในการกระทำผิดซ้ำก่อนได้รับการปล่อยตัว (Offender Risk Assessment : OA) จะพบว่า การจำแนกเป็นวิธีการที่สำคัญอย่างยิ่งในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ต้องขังรายบุคคล โดยข้อมูลที่ได้สามารถนำมากำหนดแนวทางของกิจกรรมต่างๆ สำหรับผู้ต้องขังแต่ละราย เป็นการวางแผนล่วงหน้าสำหรับผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เองในการกำหนดระยะเวลาและงบประมาณในการดำเนินการตามกิจกรรมต่อไป ดังนั้นแบบจำแนกจึงเป็นสารตั้งต้นเพื่อนำไปประกอบการสร้างแผนการพัฒนาผู้ต้องขังรายบุคคล

แผนภาพที่ 5 กระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแผนการพัฒนาผู้ต้องขังรายบุคคล

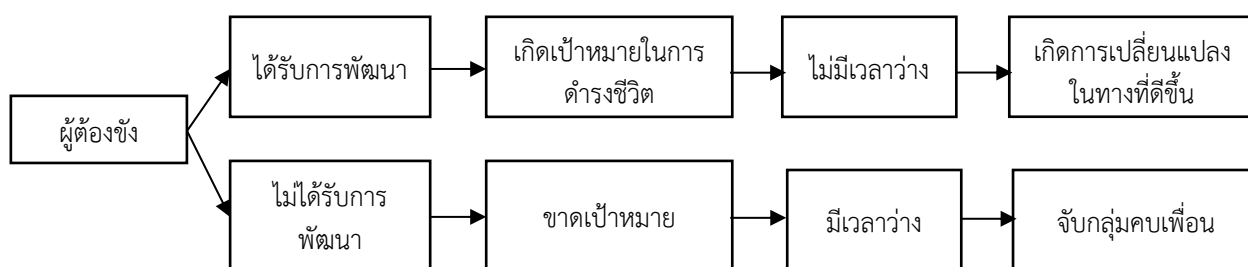

แผนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง จะประกอบด้วย การกำหนดกิจกรรมหรือโปรแกรมและระยะเวลาที่เหมาะสมแก่ผู้ต้องขัง ดังนั้นแผนพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังจึงเปรียบเสมือนปฏิทินของการต้องโทษ ทำให้ผู้ต้องขังสามารถทราบถึงแนวทางและเป้าหมายต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตภายในเรือนจำ และแนวทางในการปรับลดระยะเวลาการรับโทษหากตนเองได้ประโยชน์ต่าง ๆ จากการประพฤติตนในความสงบเรียบร้อยและ

สร้างประโยชน์อย่างเป็นที่ประจักษ์ให้แก่ราชการ ซึ่งจะก่อให้เกิดกำลังใจหรือแรงบันดาลใจในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง อีกทั้งยังช่วยให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แต่ในปัจจุบันพบปัญหาคือ การกำหนดช่วงเวลาในการทำกิจกรรมหรือการได้รับประโยชน์ตามเงื่อนไขยังไม่ชัดเจน ผู้ต้องขังจะทราบเพียงระยะเวลาที่ต้องอยู่ในเรือนจำเพื่อรับโทษและแนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยของตนเองเบื้องต้นเท่านั้น จึงเกิดการแย่งกันลงทะเบียนเพื่อขอเข้ารับการอบรมอันจะเป็นประโยชน์ในการขอเลื่อนชั้นและลดวันต้องโทษ ทำให้มีผู้ต้องขังบางส่วนตกหล่นไม่ได้รับการอบรม เนื่องจากผู้ต้องขังมีจำนวนมากเกินกว่าที่โครงการอบรมจะรับได้ ประกอบกับผู้ต้องขังบางกลุ่มไม่ทราบถึงความจำเป็นในการอบรม และผู้ต้องขังไม่ทราบถึงวิธีการในการเข้ารับการอบรม เป็นต้น สำหรับเจ้าหน้าที่ก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน ได้แก่ การขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ข้อมูลของการจำแนกผู้ต้องขังขาดความสมบูรณ์ และเทคโนโลยีที่ช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อการพัฒนาพฤตินิสัยนั้น ไม่สามารถที่จะใช้วิธีการหนึ่งวิธีการใดปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยรวมแล้วจะสามารถแก้ไขฟื้นฟูได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้ต้องขังแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านพฤติกรรม พฤติการณ์แห่งคดี บริบทภูมิหลัง และความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง เรียกว่าระบบความแตกต่างในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด (The Differentiated System)

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในด้านทัศนคติหรือการใช้ชีวิตของผู้ต้องขังนั้น ทุกคนต้องได้รับการพัฒนาแก้ไขอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม แต่ในการปฏิบัติงานจริงนั้นมีข้อจำกัดหลายด้านได้ ส่งผลให้ขาดการพัฒนาในระหว่างต้องโทษหรือขาดความต่อเนื่องสำหรับหลักสูตรหรือกิจกรรมระยะยาว กระทั่งต่อประสิทธิภาพของการแก้ไขฟื้นฟูตนเอง อีกทั้งผู้ต้องขังไม่ทราบถึงอนาคตของตนเองขณะอยู่ในเรือนจำ จึงขาดเป้าหมายในการใช้ชีวิต จึงเกิดการรวมกลุ่มสร้างเป็นกลุ่มอิทธิพลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการกระทำผิดส่งผลต่อการหวนกลับมากระทำผิดซ้ำต่อไปภายหลังพ้นโทษ ตามแนวคิดการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association) ของ Edwin Sutherland

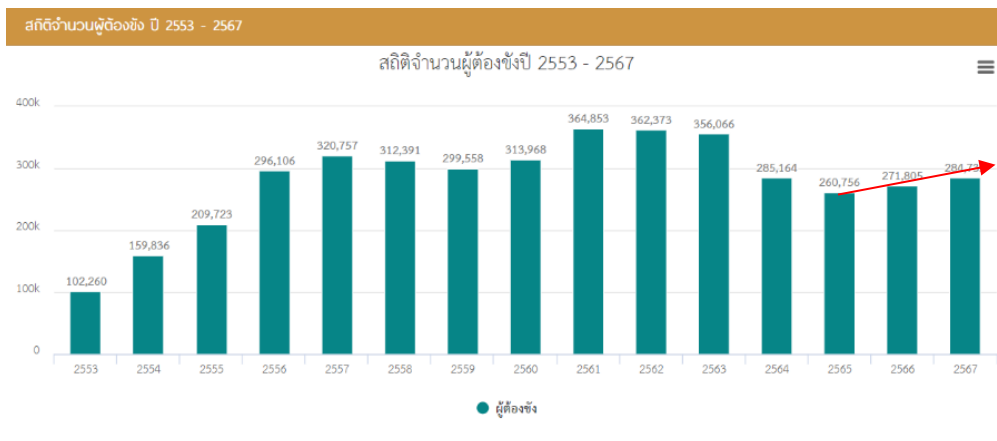
แผนภาพที่ 6 แผนภาพแสดงความแตกต่างของการพัฒนาผู้ต้องขัง ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นเอง

จากสภาพปัญหาของบริบทที่กล่าวมาข้างต้น ปัญหาเชิงระบบการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาแก้ไขผู้ต้องขังนั้น คือ กรมราชทัณฑ์และเรือนจำยังไม่มีการบริหารจัดการในการวางแผนการเข้าร่วมหลักสูตรและกิจกรรมของผู้ต้องขังในภาพรวมอย่างเป็นระบบ และยังไม่สามารถจัดลำดับและบอกกำหนดการที่แน่นอนให้แก่ผู้ต้องขังได้รับทราบเพื่อนำไปใช้เป็นแผนสำหรับการพัฒนาตนเองระหว่างต้องโทษได้

2.1.2 สภาพของปัญหาที่ผ่านมาและแนวโน้มของปัญหาในอนาคต และผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากสภาพปัญหาด้านการบริหารจัดการการพัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้ต้องขัง ที่ไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึงและไม่มีกำหนดการแน่ชัด หากไม่มีการจัดการอย่างจริงจัง ในอนาคตปัญหาดังกล่าวจะไม่ถูกแก้ไขและสุดท้ายแล้วผู้พ้นโทษจะหวนกลับมาเป็นผู้ต้องขังอีกครั้ง การเพิ่มจำนวนผู้ต้องขังจะมีทั้งรายเดิมและรายใหม่

ส่งผลให้อัตราการเพิ่มจำนวนผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้น พิจารณาได้จากสถิติจำนวนผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นมา

แผนภูมิที่ 2 แสดงสถิติผู้ต้องขังปี 2553-2567 จากเว็บไซต์กรมราชทัณฑ์ ปี พ.ศ.2567

รายงานติดตามสถานการณ์กรมราชทัณฑ์
 ประจำวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2567

สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ				
ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
1. ผู้ต้องขัง	242,842	33,586	276,428	97.31
- นักโทษเด็ดขาด	189,698	25,888	215,586	75.89
- ผู้ต้องขังระหว่าง	53,139	7,698	60,837	21.42
- ยาวชนที่ฝากขัง	5	0	5	0.00
2. ผู้ต้องกักขัง	6,531	1,039	7,570	2.66
3. ผู้ต้องกักกัน	62	5	67	0.02
รวม	249,435	34,630	284,065	100

แยกตามลักษณะคดี				
คดีทั่วไป	64,941	10,916	75,857	26.70
คดียาเสพติด	184,494	23,714	208,208	73.30
รวม	249,435	34,630	284,065	100

สถิติผู้ต้องขังรับเข้า - ปลดปล่อย		
ผู้ต้องขังรายวัน ยอดสะสม	รับเข้า	ปลดปล่อย
(1 ต.ค. 2562 - 30 ก.ย. 2563)	209,397	215,732
(1 ต.ค. 2563 - 30 ก.ย. 2564)	172,011	246,894
(1 ต.ค. 2564 - 30 ก.ย. 2565)	181,758	209,901
(1 ต.ค. 2565 - 30 ก.ย. 2566)	191,725	178,305
(1 ต.ค. 2566 - วันมี)	98,437	82,917
วันนี้	43	179

สถิติผู้ต้องขังเสียชีวิต		
รายการ	เสียชีวิต จากการเจ็บป่วย	เสียชีวิต ผิดธรรมชาติ
(1 ต.ค. 2562 - 30 ก.ย. 2563)	1,026	35
(1 ต.ค. 2563 - 30 ก.ย. 2564)	1,043	32
(1 ต.ค. 2564 - 30 ก.ย. 2565)	939	39
(1 ต.ค. 2565 - 30 ก.ย. 2566)	726	23
(1 ต.ค. 2566 - วันนี)	282	13

สถิติผู้ต้องขังจิตเวช			
รายการ	ชาย	หญิง	รวม
ตัวอยู่ ปัจจุบัน	6,146	823	6,969
ปล่อยตัว (1 ต.ค.2565 - 30 ก.ย.2566)	3,908	526	4,434
ปล่อยตัว (1 ต.ค.2566 - ปัจจุบัน)	1,642	246	1,888
รวม	11,696	1,595	13,291

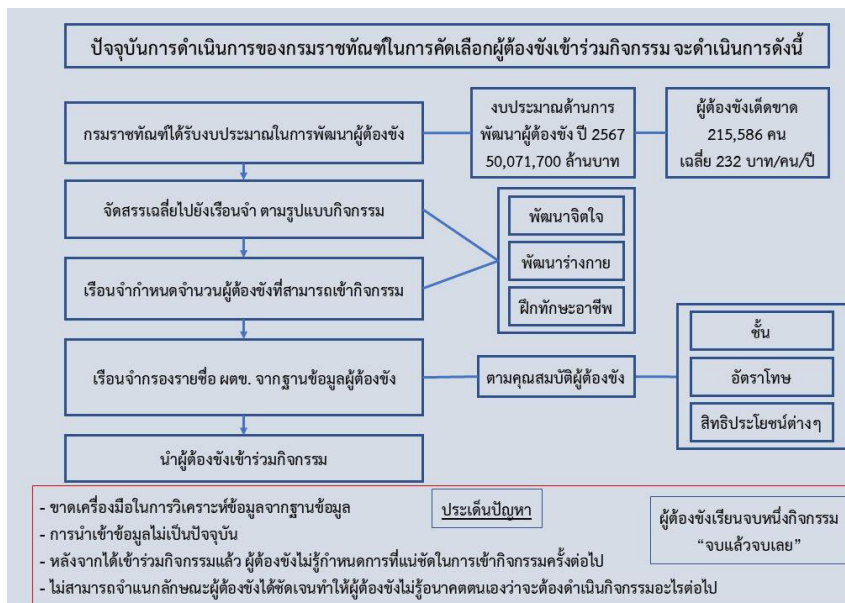
สถิตินักโทษเด็ดขาดแยกตามกำหนดโทษ			
กำหนดโทษ	ชาย	หญิง	รวม
ต่ำกว่า 5 ปี	97,904	12,622	110,526
5 ปี - ประหารชีวิต	91,862	13,253	105,115

สถิติการกระทำผิดซ้ำ			
ปีที่ได้รับการปล่อยตัว	ร้อยละผู้ต้องขังที่กลับมากระทำผิดซ้ำ		
	ภายใน 1 ปี	ภายใน 2 ปี	ภายใน 3 ปี
2562	14.59	24.68	31.89
2563	13.04	23.18	31.96
2564	11.95	23.31	*
2565	17.09	*	*

ตารางที่ 1 ข้อมูลสถิติผู้ต้องขังในแต่ละด้านเพื่อใช้สำหรับการบริหารงาน ที่มา เว็บไซต์กรมราชทัณฑ์ 14 มี.ค. 2567

จากสถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง พบว่าจำนวนผู้พ้นโทษที่หวนกลับเข้ามาในกระบวนการยุติธรรม และกลับมาจำคุกภายในปีแรกที่พ้นโทษอยู่ที่ประมาณร้อยละ 17.09 ของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว คิดเป็นจำนวนประมาณ 70,000 – 100,000 คนต่อปี ดังนั้นจะมีผู้กระทำผิดซ้ำในภายในปีแรกอยู่ที่ 12,000 – 17,000 คน ซึ่งเท่ากับขนาดความจุผู้ต้องขังของเรือนจำ 6 - 10 แห่งที่เดียว และหากเมื่อครบ 3 ปีแล้ว มีจำนวนผู้พ้นโทษกลับเข้ามาถึงร้อยละ 31.96 ของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวไป 3 ปีก่อนหน้า จะมีจำนวนอย่างน้อย 22,300 คน

เมื่อผู้ต้องขังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ความต้องการในการพัฒนาพฤตินิสัยเพื่อนำมาใช้ในการให้ประโยชน์ด้านทัศนคติปฏิบัติยอมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย (เลื่อนชั้น ลดวันต้องโทษ พักการต้องโทษ) ดังนั้น หากพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นแนวทางแก้ไขที่ถูกต้อง เนื่องจากเดิมการทำงานด้านการพัฒนาผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ไม่มีการทำแผนพัฒนาของผู้ต้องขังพร้อมกันทั้งเรือนจำหรือทั้งประเทศ มีเพียงการจัดกิจกรรมตามจำนวนที่สามารถเปิดรับได้เป็นรายครั้งไปเท่านั้น ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 7 แผนภาพการคัดเลือกผู้ต้องขังเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบปัจจุบัน ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นเอง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้ต้องขังอีกประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมของผู้ต้องขังในการพยายามแก้ไขพัฒนาตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าผู้ต้องขังที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองยังมีอยู่ค่อนข้างน้อย ส่วนหนึ่งเกิดจากคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ระดับเรือนจำจัดกิจกรรมให้ผู้ต้องขังแต่ละคนโดยไม่ได้มีระบบหรือเครื่องมือที่ช่วยในตัดสินใจที่มีความละเอียดเพียงพอ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านต่างๆ จึงอาจเป็นเหตุให้ไม่ตรงต่อความต้องการและความสนใจของผู้ต้องขัง เมื่อผู้ต้องขังได้ทำในสิ่งที่ตนเองไม่ได้สนใจแล้ว จึงไม่อาจเกิดแรงจูงใจในการทำสิ่งนั้นผล จึงออกมาไม่ดี ซึ่งเหลือเพียงแรงจูงใจด้านประโยชน์ทางด้านทัณฑ์ปฏิบัติเพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงบุคคลได้ตามเป้าหมาย

แต่การให้ผู้ต้องขังแสดงความประสงค์เพื่อขอเข้ากิจกรรมหรือหลักสูตรที่ตนเองต้องการทั้งหมดเรือนจำก็ไม่สามารถจัดกิจกรรมหรือหลักสูตรดังกล่าวให้ได้ทั้งหมดพร้อมกัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่ได้ถูกนำมาแก้ไขอย่างจริงจัง ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่เป็นระบบ จึงเป็นปัญหาที่สะสมและส่งผลกระทบต่อราชทัณฑ์ของประเทศไทยยังไม่ก้าวเข้าไปสู่ระดับสากลได้อย่างเต็มรูปแบบ

2.1.3 ความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนา

ภารกิจในการควบคุมและแก้ไขผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์นั้น ใช้งบประมาณแผ่นดินที่มาจากภาษีของประชาชน โดยในปีงบประมาณ 2567 กรมราชทัณฑ์ได้รับงบประมาณด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังจากโครงการพัฒนาจิตใจเพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้ต้องขังและโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ต้องขังเพื่อคืนคนดีสู่สังคม รวมจำนวน 50,071,700 บาท (เอกสารสรุปวงเงิน พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายฯ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมราชทัณฑ์ พ.ศ.2567) ซึ่งวัตถุประสงค์คือสามารถควบคุมผู้ต้องขังและสร้างความปลอดภัยในสังคม พร้อมทั้งแก้ไขพัฒนาผู้ต้องขังให้สามารถกลับไปอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ ซึ่งจะเกิดความคุ้มค่ากับงบประมาณและได้พัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศอีกด้วย จากสภาพปัญหาด้านการบริหารจัดการการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังในเรือนจำ กรมราชทัณฑ์จึงต้องเร่งดำเนินการพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวทางที่สามารถยกระดับการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนคือการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเป็นเครื่องมือในการทำงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเกิดการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีความแม่นยำ ผลสัมฤทธิ์สูง ประโยชน์ที่ได้รับคือผู้ต้องขังมีแผนในการพัฒนาตนเองเกิดการพัฒนาพฤตินิสัยอย่างแท้จริง

ดังนั้น หากกรมราชทัณฑ์สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังควบคู่ไปกับการบริหารโทษ สร้างแผนการพัฒนาผู้ต้องขังให้มีประสิทธิภาพย่อมเกิดประโยชน์แก่ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง โดยการจัดทำแผนการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัย โดยให้เรือนจำทำงานเป็นกลไกร่วมกับส่วนกลาง และนำข้อมูลมาใช้ในระดับเรือนจำ จะสามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าเป็นหน่วยงานแห่งความหวังของสังคมพัฒนาและแก้ไขผู้ซึ่งก้าวผิดคิดพลาดให้สามารถเป็นที่ยอมรับกลับคืนสู่สังคม และลดอัตราการกระทำผิดซ้ำได้

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

การพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ การจัดทำแผนการปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยให้เรือนจำทำงานเป็นกลไกร่วมกับส่วนกลาง และนำข้อมูลมาใช้ในระดับเรือนจำเพื่อลดการกระทำผิดซ้ำ

2.2.1 หลักการ แนวคิด ที่ใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำข้อเสนอ

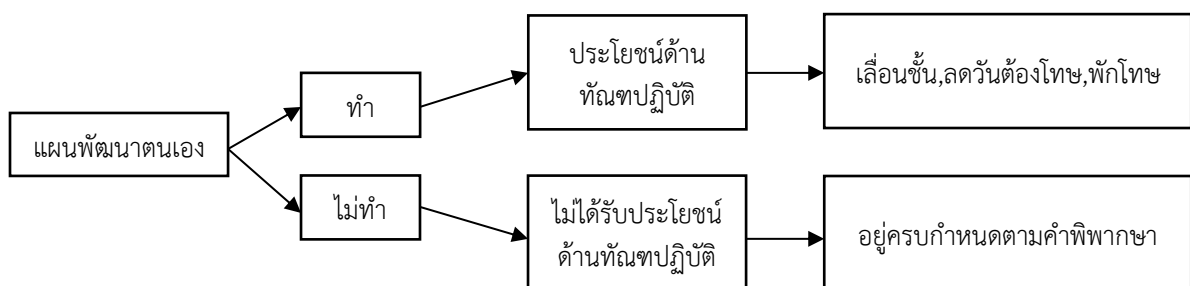
1) แนวคิดด้าน Big Data Analytics คือ กระบวนการนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บด้วยวิธีต่าง ๆ นำมาเรียบเรียง จัดระเบียบ แยกประเภทชุดข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อนำมาใช้เพื่อตอบคำถามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิเคราะห์ต้องการหาคำตอบ โดยผลสุดท้ายของการวิเคราะห์ข้อมูลจะออกมาเป็นข้อมูลเชิงลึก หรือข้อสรุปของข้อมูล Data Analytics ถือเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยองค์กรภาครัฐในยุคดิจิทัลมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างมูลค่าจากการวิเคราะห์ Big Data

2) แนวคิดด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน โดยเปลี่ยนงานให้เป็นกระบวนการอัตโนมัติ เมื่อดูจากเนื้อหาของงานแล้ว อาจมีงานที่ต้องทำแบบเดิมซ้ำๆ ทุกวัน ลักษณะของงานดังกล่าวมักจะเรียกง่ายแต่ปริมาณเยอะ และบ่อยครั้งที่มีผู้รับผิดชอบงานเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เข้าใจวิธีการทำงานขั้นนี้ ดังนั้นจึงมีความเสี่ยงอย่างยิ่งที่งานจะหยุดชะงัก หากบุคคลที่รับผิดชอบงานไม่อยู่เพื่อป้องกันไม่ให้อุปกรณ์นี้เกิดขึ้น ควรเปลี่ยนกระบวนการของงานที่ต้องทำซ้ำๆ มาเป็นกระบวนการอัตโนมัติ

3) แนวคิดการมีส่วนร่วม คือ การที่สมาชิกได้มี โอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจและได้รับผลประโยชน์ที่เกิดโดยส่วนรวมร่วมกัน

4) แนวคิดด้านแรงจูงใจ คือ ความต้องการหรือ แรงกระตุ้นที่ตอบสนองแก่บุคคลให้แสดงออกพฤติกรรมตามความต้องการนั้น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ แรงจูงใจเป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้า โดยจงใจให้กระทำหรือตื่นรนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์บางอย่าง

ดังนั้น สิ่งที่จะสามารถนำมาพัฒนากระบวนการงานในการพัฒนาผู้ต้องขังอันดับแรกคือ การให้ผู้ต้องขังแสดงความประสงค์ในการพัฒนาตนเอง ด้วยการวางแผนการพัฒนาตนเองตลอดระยะเวลาของการจำคุก (การบริหารโทษ) ซึ่งจำนำไปสู่แรงจูงใจ 2 ส่วนคือ แรงจูงใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม และแรงจูงใจที่ได้จากการได้รับประโยชน์ต่างๆ

แผนภาพที่ 8 แผนภาพแสดงประโยชน์ทางทัศนคติปฏิบัติที่เกิดจากแผนพัฒนาตนเอง (ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นเอง)

5) แนวคิดด้านการจัดทำค่าของงบประมาณ ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ มีแนวคิดและหลักการที่สำคัญ 3 ประการคือ (1) การปรับปรุงให้รัฐบาลสามารถใช้วิธีการและกระบวนการงบประมาณเป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดผลสำเร็จตามนโยบาย และให้เห็นผลที่ประชาชนได้รับจากนโยบายนั้น (2) การมุ่งเน้นให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณ โดยคำนึงถึงความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (3) การมอบความคล่องตัวในการจัดทำและบริหารงบประมาณให้กับผู้ปฏิบัติ (Devolution)

ขณะเดียวกันหน่วยปฏิบัติก็ต้องมีความรับผิดชอบ (Accountability) ในการนำงบประมาณไปใช้ให้เกิดผลงานตามยุทธศาสตร์และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยผ่านระบบตรวจสอบผลการปฏิบัติงานและผลทางการเงินที่รวดเร็ว ทันสมัย

2.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น การพัฒนาผู้ต้องขังให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดระบบการจัดการที่ดีขึ้น สิ่งที่คุณดำเนินการจะต้องรู้ประกอบด้วย

- 1) Who คือ ใครบ้างที่ต้องมีส่วนร่วม ประกอบด้วย
 - ผู้ต้องขังคนไหน ที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือหลักสูตร ซึ่งจะทราบต่อเมื่อผู้ต้องขังแสดงความประสงค์ และตรวจสอบจากคุณสมบัติของผู้ต้องขังแต่ละราย
 - วิทยากรเป็นใคร ที่จะเป็นผู้ที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมหรือหลักสูตร ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับจำนวนหลักสูตรที่เปิด กิจกรรมในแต่ละด้าน
- 2) What คือ จะต้องทำอะไร ซึ่งเกิดจากความตั้งใจและสนใจของผู้ต้องขัง ประกอบกับความพร้อมและความสามารถของเรือนจำในการจัดกิจกรรมหรือหลักสูตร
- 3) Where คือ ทำได้ที่ไหน เป็นการจัดหาสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นเรือนจำเดิมหรือเรือนจำอื่นที่พร้อม หรือบริเวณส่วนใดส่วนหนึ่งของเรือนจำ
- 4) When คือ กำหนดการของการจัดกิจกรรม ซึ่งอยู่ที่เครื่องมือในการจัดลำดับและตรวจสอบคุณสมบัติ
- 5) Why คือ เหตุผลของการจัดกิจกรรม ซึ่งจะเกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ต้องขังและการพิจารณาจากที่ปรึกษาและคณะกรรมการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่างบุคคลและกิจกรรม
- 6) How คือ ในแต่ละกระบวนการต้องทำอะไร ซึ่งเกิดจากการออกแบบกิจกรรมและหลักสูตรต่างๆ รวมถึงการออกแบบวิธีการดำเนินการ ระบบแบบแผนการจัดการ

เมื่อทราบถึงปัจจัยด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ต้องขังแล้ว เครื่องมือที่เป็นส่วนสำคัญให้เกิดระบบการบริหารจัดการการพัฒนาพฤตินิสัย ประกอบด้วย

- 1) แบบฟอร์มการลงทะเบียน การบันทึกข้อมูล เพื่อนำเข้าสู่ฐานข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์

<u>ตัวอย่างใบสมัคร</u>	
ชื่อ.....	รหัสประจำตัว.....
คดี.....	อัตราโทษ.....
ทักษะความสามารถ.....	
เป้าหมายในการพัฒนา.....	
อาชีพหลังพ้นโทษ.....	
มีความประสงค์ลงทะเบียนกิจกรรมดังนี้	
1.....	5.....
2.....	6.....
3.....	7.....
4.....	8.....

แผนภาพที่ 9 ตัวอย่างใบสมัครเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ต้องขัง (ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นมาเอง)

2) ระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ด้านประวัติผู้ต้องขัง อัตราโทษ ชั้นของผู้ต้องขัง จำนวนระยะเวลาที่ต้องโทษมาแล้ว ความสนใจในการพัฒนาพฤตินิสัย และข้อมูลด้านอื่นๆ

แผนภาพที่ 10 ตัวอย่างหน้าจอระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์

3) ซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมที่ช่วยวิเคราะห์ จัดลำดับ วางแผนกำหนดการ ได้แก่ Microsoft Excel Microsoft Access VBA Macro และโปรแกรม Data Analytic ต่างๆ

แผนภาพที่ 11 ภาพตัวอย่างซอฟต์แวร์ในการวิเคราะห์

2.2.3 ระบุแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์

หน่วยงานภาครัฐต่างๆ อาทิ หน่วยงานด้านสาธารณสุข หน่วยงานด้านการเงินและงบประมาณ ได้บริหารงานด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถวิเคราะห์และวางแผนได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกทั่วประเทศ หากกรมราชทัณฑ์สามารถบริหารจัดการการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยพัฒนากระบวนการตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. บูรณาการนำเทคโนโลยีด้านโปรแกรมและซอฟต์แวร์มาประยุกต์ใช้เข้ากับการดำเนินการจัดการเข้ากิจกรรมและหลักสูตรต่างๆ ของผู้ต้องขังในเรือนจำ เกิดเป็นการพัฒนาพฤตินิสัยที่เป็นระบบ ตรงต่อความต้องการ ทราบกำหนดการในการเข้าร่วมกิจกรรมและหลักสูตรที่ชัดเจน เกิดเป็นการวางแนวทางการพัฒนาแก้ไขผู้ต้องขัง ประกอบกับทรัพยากรของเรือนจำ เพื่อดูถึงศักยภาพและขีดความสามารถของทรัพยากรในทุกมิติ

เพื่อให้การดูแลด้านการพัฒนาผู้ต้องขังเป็นไปอย่างเหมาะสมในแต่ละเรือนจำ สามารถจัดทำข้อเสนองบประมาณประจำปีด้านการพัฒนาผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีแผนการดำเนินการที่ชัดเจน

2. สร้างการมีส่วนร่วมของผู้ต้องขังในการพัฒนาตนเองระหว่างต้องโทษ เพื่อแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อให้กรมราชทัณฑ์สามารถตอบสนองได้ถึงกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นไปตามมาตรฐานและอยู่บนแนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

3. จัดสรรทรัพยากรในด้านต่างๆ ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ต้องขังที่จะพัฒนาตนเองตามแผนที่กำหนด สร้างวิทยากรตัวคูณจากผู้ต้องขังที่ได้รับการอบรมหรือมีความเชี่ยวชาญอยู่เดิม ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านที่ดีเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และได้รับประโยชน์ด้านทักษะปฏิบัติเพิ่มเติม

4. พัฒนาการแลกเปลี่ยนข้อมูลและผู้ต้องขังระหว่างเรือนจำ เพื่อให้เกิดการย้ายผู้ต้องขังไปยังเรือนจำที่มีการจัดกิจกรรมตรงต่อความต้องการ ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารทรัพยากรด้านวิทยากรและสถานที่ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ การพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย เป็นแนวทางที่สามารถสร้างการพัฒนากระบวนการพัฒนาผู้ต้องขัง โดยให้เรือนจำทำงานเป็นกลไกร่วมกับส่วนกลาง โดยนำข้อมูลมาใช้ในระดับเรือนจำ เกิดเป็นแผนการปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาบริหารจัดการข้อมูลเพื่อสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัย ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง และลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำ

การที่ผู้ต้องขังจะทำแผนการพัฒนาตนเองและเรือนจำรวมถึงระดับกรมจะทำแผนการพัฒนาผู้ต้องขังระยะยาวได้นั้น จะต้องมีเครื่องมือที่เข้ามาช่วยในการดำเนินการ จัดลำดับความต้องการของผู้ต้องขังแต่ละคน คล้ายกับระบบการลงทะเบียนเรียนของสถาบันการศึกษา หากแต่ในระบบของกรมราชทัณฑ์ต้องไม่เพียงบอกได้แค่ลงทะเบียนได้หรือไม่ แต่ต้องวิเคราะห์และกรองได้ว่า ผู้ต้องขังรายนั้นๆสามารถลงทะเบียนได้หรือไม่ เข้าเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ และหากไม่สามารถลงทะเบียนได้แล้วจะสามารถเข้าเรียนได้เมื่อใด ซึ่งผู้ต้องขังจะต้องคิดและวางแผนด้วยตนเอง หรือได้รับคำปรึกษาจากเพื่อนที่มีประสบการณ์และเจ้าหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาต่อไป ซึ่งหากกรมราชทัณฑ์รู้ถึงความต้องการในการพัฒนาผู้ต้องขังในแต่ละรูปแบบแล้ว จึงนำไปสู่การจัดการทรัพยากร หรือการย้ายผู้ต้องขัง ไปยังเรือนจำที่มีความพร้อมในด้านนั้นๆให้ตรงตามความต้องการได้อีกด้วย

โดยขั้นตอนในการดำเนินการจัดทำแผนการปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาบริหารจัดการข้อมูลสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัย สามารถทำได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ออกแบบระบบในการรับลงทะเบียนหลักสูตรหรือกิจกรรมที่ผู้ต้องขังสนใจ ซึ่งเป็นระบบที่สามารถวิเคราะห์และคำนวณจัดลำดับผู้ต้องขังตามปัจจัยที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดตารางแสดงรายการของผู้ต้องขังที่จะต้องทำกิจกรรมทั้งหมด

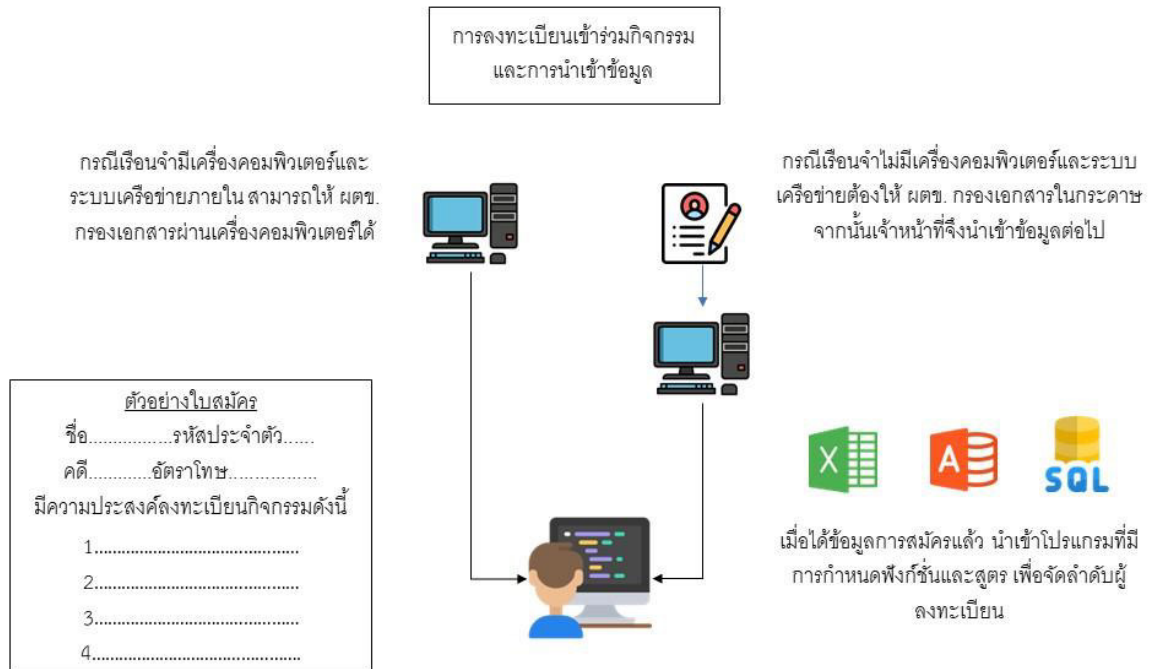
ขั้นที่ 2 อบรมเจ้าหน้าที่ให้เกิดความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการจัดทำแผน และอธิบายให้ผู้ต้องขังเข้าใจถึงวิธีการลงทะเบียนและเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ

ขั้นที่ 3 สำรวจความต้องการของผู้ต้องขังทั้งหมดเพื่อนำมากำหนดหลักสูตรและกิจกรรมที่จะเปิด (ในปีแรก)

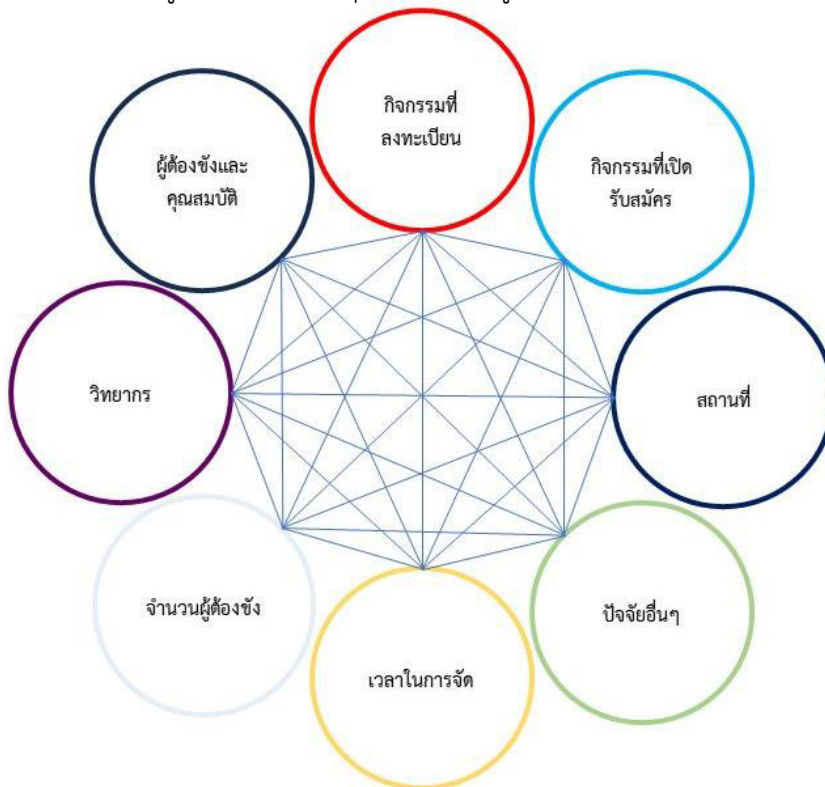
ขั้นที่ 4 เปิดหลักสูตรและกิจกรรมที่เรือนจำสามารถทำได้ และประกาศให้ผู้ต้องขังทราบเพื่อวางแผนการลงทะเบียนต่อไป

ขั้นที่ 5 ผู้ต้องขังลงทะเบียนในหลักสูตรหรือกิจกรรมที่ตนเองสนใจ โดยวิเคราะห์และพิจารณาด้วยตนเอง หรือปรึกษาเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยลงทะเบียนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในเรือนจำ

(ในกรณีเรือนจำมีระบบเครือข่าย) หรือลงทะเบียนในรูปแบบฟอร์มรูปแบบกระดาษ จากนั้นเจ้าหน้าที่จึงเอาไปลงในระบบคอมพิวเตอร์อีกครั้ง

แผนภาพที่ 12 แผนภาพการดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1-5 ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นเอง
 ขั้นที่ 6 ระบบนำข้อมูลเข้าตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ต้องขัง

แผนภาพที่ 13 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ตัวแปรต่างๆ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล (ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นเอง)

จากแผนภาพข้างต้น การวิเคราะห์ พิจารณา ตัดสินใจ และจัดลำดับ ในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ต้องขัง นั้น จะมีปัจจัยที่จะต้องนำมาประกอบการวิเคราะห์หลากหลายด้าน ดังนั้น การใช้ทรัพยากรบุคคลในการดำเนินการ จึงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากปัจจัยมีความหลากหลายและประชากรมีจำนวนมาก จึงต้องนำโปรแกรมระบบ คอมพิวเตอร์มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน มีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 7 สร้างตารางแสดงรายการของผู้ต้องขังที่จะต้องทำกิจกรรมทั้งหมด และตารางการอบรมของผู้ต้องขังรายบุคคล

ตารางการเข้ากับฝึกอบรม ของผู้ต้องขังทั้งเรือนจำประจำปี 2568							
ม.ค.	จำนวน	รายชื่อ	ก.พ.	จำนวน	รายชื่อ	ธ.ค.
ศักดิ์สาสมาธิ	100	(Linkรายชื่อ)	ศักดิ์สาสมาธิ	100	(Linkรายชื่อ)		
โคกหนองนา	100		โคกหนองนา	100			
ชุมชนบำบัด	30		ชุมชนบำบัด	30			
ช่างไม้	30		ช่างไม้	30			
ช่างปูน	30		ช่างปูน	30			
ช่างเชื่อม	30		ช่างเชื่อม	30			
ช่างปุกระเบื้อง	30		ช่างปุกระเบื้อง	30			
ช่างไฟฟ้า	30		ช่างไฟฟ้า	30			
ช่างรถยนต์	30		ช่างรถยนต์	30			

ตารางที่ 2 ตารางแสดงรายชื่อผู้ต้องขังที่เข้าร่วมกิจกรรม ผู้ศึกษาจำลองขึ้นมาเอง

**การจัดลำดับและการนำผลจากรายงาน
มาสร้างแผนการพัฒนาผู้ต้องขัง**

ตัวอย่างใบสมัคร
สมัครวันที่ 15 ตุลาคม 2567
ชื่อ นาย เอรหัสประจำตัว 12366
คดี ยาเสพติด อัตราโทษ 5 ปี
ทักษะความสามารถ...ช่างทั่วไป.....
เป้าหมายในการพัฒนา...เป็นช่างรับเหมาก่อสร้าง.
อาชีพหลังพ้นโทษ...รับเหมาก่อสร้าง.....
มีความประสงค์ลงทะเบียนดังนี้

- 1 ช่างปุกระเบื้อง
- 2 ช่างก่อสร้าง
- 3 ช่างไฟฟ้าภายในบ้าน
- 4 โคก หนอง นา

ตารางการเข้ากับฝึกอบรม ของ น.ช. เ อ ประจำปี 2568											
ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
-	ก่อสร้าง	-	-	ปุกระเบื้อง	-	โคกหนองนา	-	-	-	-	-
หมายเหตุ ช่างไฟฟ้าเดิม ให้ลงทะเบียนใหม่ในรายการอื่นหรือรายการเดิม (ถ้าว่าง) ในเดือนมกราคม 2568											

ตารางที่ 3 ตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ต้องขังรายบุคคล ผู้ศึกษาจำลองขึ้นมาเอง

ขั้นที่ 8 ดำเนินการจัดอบรม

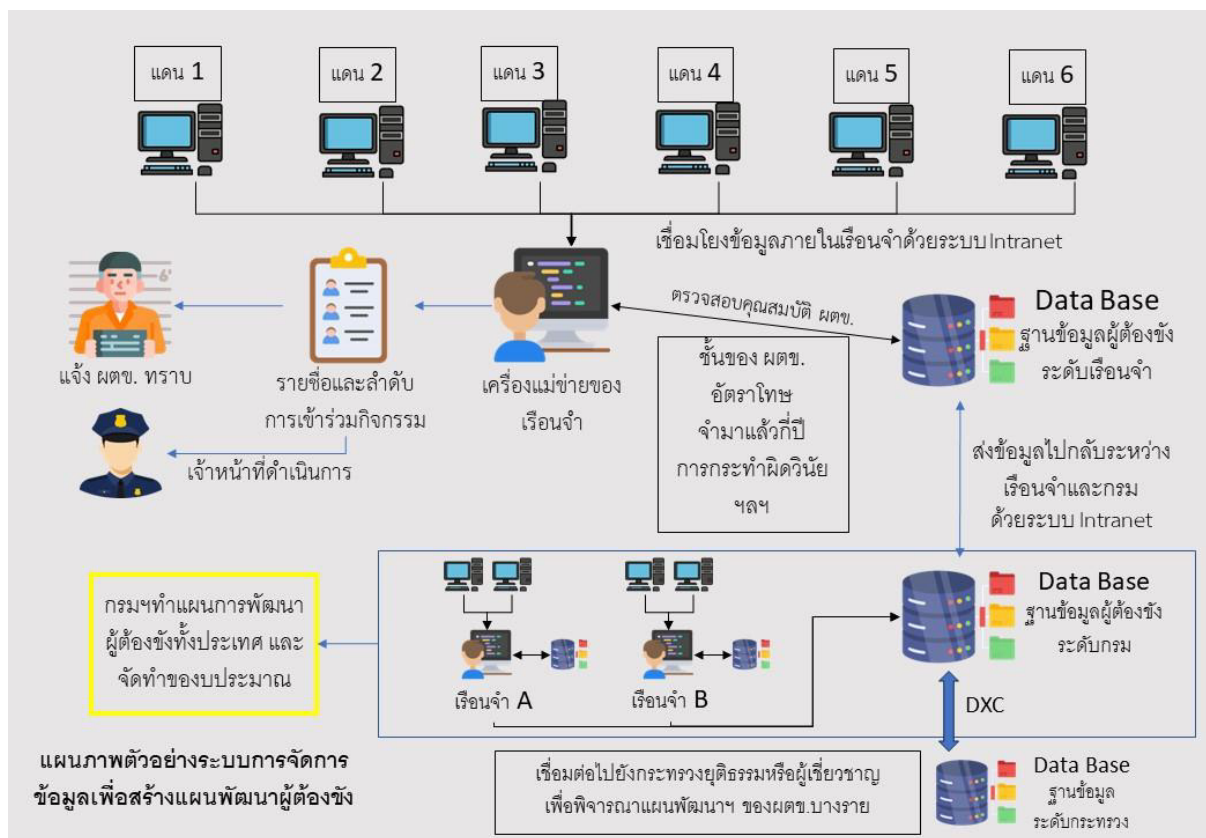
ขั้นที่ 9 นำตารางแสดงรายการการเข้ากิจกรรมของผู้ต้องขังตลอดระยะเวลา 1 ปี มาจัดทำแผนของงบประมาณประจำปีถัดไป เพื่อขยายจำนวนผู้ต้องขังที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 10 ประเมินผลการปฏิบัติงาน และพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมและหลักสูตร จัดทำแผนการปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาบริหารจัดการข้อมูลเพื่อสำหรับการพัฒนาพฤตินิสัยในปีต่อไป

ดังนั้น เครื่องมือที่สามารถ จัดลำดับ และ คุณสมบัติ ของผู้สมัครเข้าร่วมกิจกรรมจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการปลดล็อคข้อจำกัดในด้านต่างๆ และสามารถให้ผู้บริหารนำข้อจำกัดที่ทราบไปบริการจัดการเพื่อหาแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม ตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพต่อไป

จากภาพจะเห็นพบว่า ผู้ต้องขังได้ทราบถึงกำหนดการในการเข้ารับการอบรมที่ตนเองได้ลงทะเบียนไว้ และทราบถึงโครงการที่ได้รับความสนใจอย่างมากภายในเรือนจำ ซึ่งผู้ต้องขังจะต้องวางแผนการลงทะเบียนใหม่เพื่อให้ตนเองได้มีโอกาสเข้ารับการอบรม หรือ ตัดสินใจเลือกลงทะเบียนในหลักสูตรอื่นๆต่อไป

อีกทั้งเมื่อกรมราชทัณฑ์ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ต้องขังแต่ละรายแล้ว สามารถส่งต่อข้อมูลของผู้ต้องขังในรายที่ต้องการการวิเคราะห์และช่วยเหลือจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆเพื่อกำหนดแผนการพัฒนาผู้ต้องขังรายนั้นอย่างเหมาะสมต่อไป โดยการเชื่อมต่อข้อมูลผ่านระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมของกระทรวงยุติธรรม (DXC :Data Exchange Center)

แผนภาพที่ 14 แผนภาพแสดงระบบการบริหารข้อมูลเพื่อสร้างแผนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง (ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นมาเอง)

เมื่อกรมราชทัณฑ์สามารถวิเคราะห์ รูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้ต้องขังได้แล้ว ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ งบประมาณในการดำเนินการซึ่งที่ผ่านมาราชทัณฑ์ไม่สามารถของบประมาณ ด้านการพัฒนาผู้ต้องขังได้อย่างเฉพาะเจาะจง หรือแสดงให้เห็นผู้พิจารณางบประมาณได้ทราบว่า งบประมาณที่จัดให้ นั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์เพียงใด แต่เมื่อมีฐานข้อมูลที่ได้จากการทำแผนการ พัฒนาตนเองของผู้ต้องขัง ด้วยระบบหรือเครื่องมือที่กล่าวมาข้างต้น กรมราชทัณฑ์และหน่วยงานด้านแผนงาน และยุทธศาสตร์จะสามารถจัดทำค่าของงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงหน่วยงานด้านการพัฒนา บุคลากรของกรมราชทัณฑ์ จะได้พัฒนาบุคลากรได้ตรงกับยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาผู้ต้องขังด้วย

2.2.4 ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามข้อเสนอ

ในการดำเนินการตามข้อเสนอให้ประสบความสำเร็จได้นั้น มีสิ่งสำคัญหลายประการที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จดังต่อไปนี้

ประการแรก คือ เรื่องงบประมาณ หากไม่ได้รับงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามโครงการ เนื่องจากยังไม่สามารถระบุได้อย่างแน่ชัดว่าต้องใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด เนื่องจากหากใช้งบประมาณ ไม่มากนักก็อาจได้รับการสนับสนุนเพราะเป็นโครงการที่เห็นประโยชน์ต่อภารกิจของกรมราชทัณฑ์และ หน่วยงานอื่นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ แต่หากประเมินงบประมาณออกมาแล้วใช้งบประมาณสูงย่อมเป็น เรื่องยากที่จะได้รับงบประมาณ ทั้งนี้ หากไม่ได้รับงบประมาณแต่ต้องการทำโครงการต่อไปให้สำเร็จจะต้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

แนวทางป้องกันและแก้ไข คือ วางแผนการพัฒนาบุคลากรของกรมราชทัณฑ์ในระยะยาว กรม ราชทัณฑ์มีบุคลากรในสังกัดที่มีความหลากหลายด้านวุฒิการศึกษา ซึ่งมีผู้ที่ศึกษาด้านคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีอยู่ด้วย จึงสามารถมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการวางระบบและร่วมกันผลักดันให้ระบบการ บริหารจัดการเกิดขึ้น อีกทั้งส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมด้านการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์ หรือการขอกรอบอัตรากำลังเพิ่มเติมสำหรับการสมัครผู้มีความรู้ความสามารถโดยตรงจาก สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เพื่อพัฒนาระบบขึ้นมาใช้เอง

ประการที่สอง คือ ประสิทธิภาพของข้อมูลและการวิเคราะห์ ซึ่งเกิดจากการนำเข้าข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง โดยอาจเกิดจากการไม่เข้าใจระบบการลงข้อมูล เช่น การลงทะเบียนเข้าขัง ข้อมูลมีจำนวนมากแต่มีเวลาใน การลงข้อมูลจำกัดทำให้เกิดความผิดพลาดในการนำเข้าข้อมูล และการขาดความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งความขัดข้องในการเชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขัง ดังนั้นเพื่อลดความผิดพลาดของข้อมูล จึงแก้ไขโดย การใช้

แนวทางป้องกันและแก้ไข คือ จัดทำคู่มือสำหรับการนำเข้าข้อมูลให้กับเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง อบรมให้ผู้ต้องขังเข้าใจถึงวิธีการนำเข้าข้อมูลการสมัครและตรวจสอบผลการสมัครกิจกรรม ตรวจสอบฐานข้อมูลผู้ต้องขังที่ใช้กำหนดคุณสมบัติและแปลงเป็นคะแนนในการจัดลำดับการได้เข้าร่วม กิจกรรมต่างๆ

ประการที่สาม คือ เรือ่นจำไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่กรมราชทัณฑ์กำหนด กล่าวคือ ไม่ให้ผู้ต้องขังลง ข้อมูลความสนใจให้ครบถ้วนเรียบร้อย หรือเพิกเฉยต่อการดำเนินการ

แนวทางป้องกันและแก้ไข คือ ในอนาคตหากผู้ศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งรองอธิบดีซึ่งเป็นผู้ กำกับดูแลกลุ่มงานพัฒนาพฤตินิสัยและกองยุทธศาสตร์และแผนงาน จึงสามารถใช้เครื่องมือในการบริหารเพื่อ กำกับดูแลเรือนจำทั่วประเทศได้โดยกำหนดตัวชี้วัดของจัดทำค่าของงบประมาณด้านการพัฒนาพฤตินิสัย

ผู้ต้องขังที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ ตรวจสอบการจัดทำแผนการดำเนินการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังของเรือนจำ เพื่อให้ผู้บริหารเรือนจำไปกำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเข้มงวดมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เรือนจำดำเนินการผ่านตัวชี้วัดที่กำหนด มิฉะนั้นจะมีผลต่อการรับความดีความชอบต่อไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของข้อมูลในระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขัง

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

คุณลักษณะผู้นำเพื่อขับเคลื่อนข้อเสนอต้องประกอบด้วยหลายส่วน แต่สิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารที่จะนำพาองค์กรไปในทางที่ถูกต้องที่ขาดไม่ได้เลย คือ **การเป็นผู้นำในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์** ซึ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศขององค์กร โดยจะต้องสามารถคาดการณ์ผลกระทบระยะยาวของทิศทางของประเทศและของโลกที่มีต่อองค์กรและภารกิจงานที่ตนกำกับดูแล ซึ่งปัจจัยภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องและกระทบต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในงานราชทัณฑ์ ประกอบด้วย มาตรฐานการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังต่างๆ ภาวะการเกิดอาชญากรรมภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับภาวะเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งกรมราชทัณฑ์จะต้องมีการวางแผนรับมือให้ครอบคลุมมากที่สุด ดังนั้น ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ เมื่อทราบแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรแล้ว สิ่งที่ต้องกระทำควบคู่กันไปด้วยคือ **การเป็นผู้นำในการพัฒนาตนเองและผู้อื่น** ซึ่งเกิดจากการสร้างการมีส่วนร่วมในองค์กร จากการกำหนดเป้าหมายและความคาดหวังร่วมกันที่ชัดเจน และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาความสามารถขององค์กรและบุคลากรไปพร้อมกัน โดยการมีส่วนร่วมไม่เพียงเกิดขึ้นเพียงในองค์กรเท่านั้น **การเป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่มในการส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการและความเกิดร่วมมืออย่างเต็มที่** จากทั้งภายในองค์กรและหน่วยงานภายนอกย่อมช่วยส่งเสริมให้การทำงานมีโอกาสประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรด้านอื่นๆ เข้ามาช่วยเหลือและปัจจัยที่สำคัญในการผลักดันให้เกิดความสำเร็จอย่างก้าวกระโดดคือ **การเป็นผู้นำในด้านนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง** โดยการแสวงหาโอกาสในการสร้างนวัตกรรมและนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในภารกิจ โดยกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงกระบวนการ ขั้นตอนการทำงาน ภายใต้ภารกิจที่กำกับดูแล ให้เกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์เป็นที่ประจักษ์องค์กรมีมาตรฐานที่ดีขึ้นต่อไป

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

แผนปฏิบัติการด้านการบูรณาการข้อมูลด้านความมั่นคง ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2563-2565) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรื

รายงานงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2567 กรมราชทัณฑ์, กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, กรมราชทัณฑ์.

รายงานจำนวนบุคลากรข้าราชการและเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2567, กองบริหารทรัพยากรบุคคล, กรมราชทัณฑ์.

รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์, <http://www.correct.go.th/stathomepage/>.

รายงานแสดงสภาพความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน, กองทัณฑวิทยา, กรมราชทัณฑ์

ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

นางสาววิพรพัทธ์ ค่ายบุญศรี

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต/สาขาการจัดการ/คณะวิทยาการจัดการ/มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์/2538
ปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต/คณะบริหารธุรกิจ/มหาวิทยาลัยโยนก/2540

ประสบการณ์การรับราชการ

ผู้อำนวยการส่วนเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ กรมราชทัณฑ์
ผู้บัญชาการเรือนจำอำเภอสวรรคโลก
ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดอุทัยธานี

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการ ระดับสูง ในตำแหน่งผู้อำนวยการทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง สังกัดกรมราชทัณฑ์